شرح السنة

Sharh-us-Sunnah

[Ufafanuzi wa Sunnah]

Mtunzi:

Imaam Abu Muhammad al-Hasan bin Khalaf al-Barbahaariy (a.f.k. 329)

Tarjama:

Firqatunnajia.com

Himdi zote anastahiki Allaah ambaye ametuongoza katika Uislamu, kutuneemesha nao na kutufanya kuwa katika ummah bora. Tunamuomba mafanikio katika yale anayoyapenda na kuyaridhia pamoja na kutuhifadhi kutokamana na yale anayoyabughudhi na kuyachukia.

1 - Tambua ya kuwa Uislamu ndio Sunnah na Sunnah ndio Uislamu na kimojawapo hakisimami isipokuwa kwa kingine.

2 - Ni katika Sunnah kulazimiana na Mkusanyiko. Yule ambaye hataki kuwa katika Mkusanyiko na akatengana nayo, basi ameivua kamba ya Uislamu katika shingoni mwake na atakuwa ni mpotevu mwenye kupoteza.

3 - Msingi ambao Mkusanyiko umejengwa juu yake ni Maswahabah wa Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Nao ni Ahl-us-Sunnah wal-Jamaa´ah. Yule asiyechukua kutoka kwao basi amepotea na kuzusha. Kila Bid´ah ni upotevu na upotevu na watu wake ni Motoni.

4 - ´Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu ´anh) amesema:

"Hakuna udhuru kwa yeyote aliyeingia ndani ya upotevu huku akidhania kuwa ni uongofu, na wala uongofu aliouacha huku akidhania kuwa ni upotevu. Mambo yamebainishwa, hoja zimethibiti na udhuru umekatika."[1]

Hili ni kwa sababu Sunnah na Mkusanyiko vimekamilisha mambo ya dini yote. Hivi sasa yamebainishwa kwa watu. Hivyo basi ni wajibu kwa watu kufuata tu.

5 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba dini ni yenye kutoka kwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala). Haikuachwa kwenye akili na maoni ya wanaume. Elimu yake ni kutoka kwa Allaah na Mtume Wake (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Hivyo usifuate kitu katika matamanio yako ukaja kutoka katika dini na kutoka katika Uislamu.

[1] al-Ibaanah al-Kubraa (162) ya Ibn Battwah al-´Ukbariy.

Hakika huna hoja yoyote. Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amewabainishia ummah wake Sunnah na akawawekea nayo wazi Maswahabah zake - nao ndio Mkusanyiko na Kundi kubwa. Kundi kubwa ni haki na watu wake. Kwa hivyo yule mwenye kwenda kinyume na Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) katika jambo la dini, basi amekufuru.

6 - Tambua ya kwamba watu kamwe hawakuzusha Bid´ah isipokuwa waliacha Sunnah mfano wake. Hivyo basi jihadhari na mambo mepya, kwani hakika kila kilichozuliwa ni Bid´ah, kila Bid´ah ni upotofu na kila upotofu na watu wake ni Motoni.

7 - Tahadhari na mambo madogomadogo yaliyozuliwa, kwani hakika Bid´ah ndogondogo hupea mpaka zikawa kubwa. Kila Bid´ah iliyozushwa katika ummah huu mwanzo wake ilikuwa ndogo na inafanana na haki. Hivyo akadanganyika yule aliyetumbukia ndani yake na matokeo yake hakuweza kutoka ndani yake. Ikapea na ikawa ni dini ambayo mtu anaamini kuwa ni dini. Hatimaye mtu akaenda kinyume na Njia iliyonyooka na akatoka katika Uislamu.

8 – Zingatia - Allaah akurehemu - kila ambaye utasikia maneno yake miongoni mwa watu wa zama zako, usifanye haraka na wala usijiingize katika chochote katika hayo mpaka kwanza uulize na uchunguze: Je, kuna yeyote katika Maswahabah zake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) aliyelizungumza au yeyote katika wanazuoni? Ukipata masimulizi yoyote kutoka kwao, basi shikamana nayo. Usiyavuke kwa ajili ya kitu kingine, na usikipe kipaumbele kitu kingine badala yake ukaja kutumbukia Motoni.

9 - Tambua kupinda kutoka katika Njia iliyonyooka ni kwa namna mbili. Wa kwanza ni mtu ameteleza akapinda kuiacha Njia, pamoja na kuwa hakukusudia isipokuwa kheri. Kosa lake lisichukuliwe kama kiigizo, kwa sababu ni mwenye kuangamia.

Mwengine ameifanyia ukaidi haki na akaenda kinyume na wale wachaji waliokuwa kabla yake. Huyo ni mpotevu, mwenye kupotosha wengine na ni shaytwaan aliyeasi katika ummah huu. Yule mwenye kumfahamu ni lazima kwake kutahadharisha naye na kuwabainishia watu hali yake ili asije yeyote akatumbukia katika Bid´ah yake na hivyo akaangamia.

10 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba hautatimia Uislamu wa mja mpaka awe ni mwenye kufuata, mwenye kusadikisha na mwenye kujisalimisha. Yule mwenye kudai ya kwamba kuna jambo lolote katika Uislamu ambalo hawakututosheleza nalo Maswahabah wa Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi amewakadhibisha. Hilo litatosha kuwa ni kujitenga nao na amewatukana. Ni mzushi, mpotevu na mwenye kuwapotosha wengine na mwenye kuzusha ndani ya Uislamu yasiyokuwemo.

11 - Tambua - Allaah akurehemu – ya kwamba hakuna kutumia kipimo katika Sunnah, hazipigiwi mfano kwa kitu na wala hazifuatwi kwa matamanio. Badala yake inahusiana na kusadikisha masimulizi yake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) pasi na kuulizia namna na wala maelezo. Wala mtu asiseme "Kwa nini?" au "Vipi?".

12 - Falsafa, magomvi, mijadala na ubishi yote ni mambo yaliyozuliwa. Mambo hayo yanatia shaka ndani ya moyo ingawa mwenye kufanya hivo atapatia haki na akazungumza kwa mujibu wa ´Aqiydah.

13 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba kuchunguza juu ya Mola ni jambo la kizushi, Bid´ah na upotevu. Hakuzungumzwi juu ya Mola isipokuwa kwa yale aliyojisifia Mwenyewe ndani ya Qur-aan na yale Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) aliyowabainishia Maswahabah zake. Hakika Yeye (´Azza wa Jall) ni Mmoja:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

“Hakuna chochote kinachofanana Naye - Naye ni Mwenye kusikia, Mwenye kuona.”[2]

14 - Mola wetu ni wa Mwanzo, bila kuwa na mwanzo, na ni wa Mwisho, bila kuwa na kikomo. Anayajua ya siri na yaliyofichikana. Amelingana juu ya ´Arshi. Ujuzi Wake uko kila mahali na hakuna mahali unakosekana.

[2] 42:11

15 - Hakuna mwenye kusema kuhusu sifa za Allaah "Vipi" au "Kwa nini" isipokuwa yule mwenye shaka juu ya Allaah (Tabaarak wa Ta ´ala).

16 - Qur-aan ni maneno ya Allaah, uteremsho na nuru Yake. Haikuumbwa, kwa sababu Qur-aan inatokamana na Allaah na chenye kutokamana na Allaah hakikuumbwa hakiwi kiumbe. Hivyo ndivyo alivosema Maalik bin Anas, Ahmad bin Hanbal na wanazuoni kabla na baada yao. Kujadiliana juu yake ni kufuru.

17 – Inatakiwa kuamini Kuonekana siku ya Qiyaamah. Watamuona Allaah (´Azza wa Jall) kwa macho yaliyo vichwani mwao na yeye atawafanyia hesabu pasi na pazia wala mkalimani.

18 – Inatkiwa kuamini Mizani siku ya Qiyaamah ambapo kheri na shari vitapimwa. [Mizani ina] viganja viwili na ulimi.

19 – Inatakiwa kuamini adhabu ya kaburi, pamoja na Munkar na Nakiyr.

20 – Inatakiwa kuamini hodhi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Kila Mtume ana hodhi isipokuwa tu Swaalih (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Hodhi yake ni chuchu ya ngamia wake.

21 – Inatakiwa kuamini uombezi wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) kwa watenda madhambi na waliokosea siku ya Qiyaamah na katika Njia. Atawatoa kutoka kwenye kina cha Moto. Hakuna Mtume isipokuwa ana uombezi na kadhalika wakweli, mashahidi na waja wema. Baada ya hapo Allaah ataonyesha fadhilah nyingi kwa yule anayemtaka na baada ya kuwa wameunguzwa na wamekuwa makaa, watatoka Motoni.

22 – Inatakiwa kuamini Njia ilioko juu ya Moto. Njia itamkaba yule Allaah anamtaka, itamwacha yule Allaah anamtaka na ataanguka ndani ya Moto yule Allaah anamtaka. Watakuwa na mwanga kutegemea na imani zao.

23 – Inatakiwa kuamini Mitume na Malaika.

24 – Inatakiwa kuamini kuwa Pepo na Moto vyote ni haki. Vyote viwili vimeumbwa. Pepo iko kwenye mbingu ya saba na paa lake ni ´Arshi, ilihali Moto uko chini kabisa ya ardhi ya saba. Vyote viwili

vimeshaumbwa. Allaah (Ta´ala) alijua idadi ya watu wa Peponi na ni nani atayeingia na idadi ya watu wa Motoni na wataouingia. Vitu viwili hivyo havitotoweka kamwe na vitabaki kwa kubakia kwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) kwa muda wa kudumu milele na milele.

25 - Aadam (´alayhis-Salaam) alikuwa katika Pepo ya milele, iliyoumbwa. Baada ya hapo akatolewa baada ya kumuasi Allaah (´Azza wa Jall).

26 - Inatakiwa kuamini al-Masiyh ad-Dajjaal.

27 – Inatakiwa kuamini kuwa ´Iysaa bin Maryam (´alayhis-Salaam) atateremka. Atashuka na kumuua ad-Dajjaal. Ataoa na kuswali nyuma ya imamu kutoka katika kizazi cha Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Atakufa na waislamu watamzika.

28 – Inatakiwa kuamini kuwa imani ni maneno na matendo, matendo na maneno, nia na lengo. Inazidi na kupungua. Inazidi vile Allaah anavyotaka na inashuka mpaka hakubaki kitu chochote.

29 - Mbora wa ummah huu baada ya Mitume wake kufa ni Abu Bakr, ´Umar na ´Uthmaan. Namna hii ndivyo ilivyopokelewa kwetu kutoka kwa Ibn ´Umar, ambaye amesema:

"Tulikuwa tukisema na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) akiwa kati yetu: "Hakika mtu bora baada ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) ni Abu Bakr, ´Umar na ´Uthmaan. Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) akiyasikia hayo na wala hayapingi.""[3]

Halafu watu bora baada ya watu hawa ni ´Aliy, Twalhah, az-Zubayr, Sa´d bin Abiy Waqqaas, Sa´iyd bin Zayd, ´Abdur-Rahmaah bin ´Awf na Abu ´Ubaydah bin al-Jarraah. Wote hawa walikuwa wanastahiki ukhalifah.

Kisha watu bora baada ya hawa ni Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), karne ya kwanza aliyotumwa kwao - wahajiri wa kwanza na Wanusuraji walioswali katika Qiblah zote mbili.

Halafu watu bora baada ya hawa ni wale waliosuhubiana na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) siku moja, mwezi

[3] al-Bukhaariy katika "Fadhwaa-il-us-Swahaabah" (07/12) na Ahmad katika "Fadhwaa-il-us-Swahaabah" (53-59).

mmoja, mwaka mmoja au chini au zaidi ya hapo. Watakiwa rehema, zitaje fadhilah zao, jiepushe na kutaja kasoro zao na hatumtaji yeyote katika wao isipokuwa kwa wema. Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Wanapotajwa Maswahabah zangu, basi nyamazeni."[4]

Sufyaan bin ´Uyaynah amesema:

"Mwenye kutamka neno japo moja tu kwa kuwasema vibaya Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam)**,** basi ni mtu anayefuata matamanio."

Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Maswahabah zangu ni kama nyota; yeyote utakayemfuata, basi utaongozwa."

30 - Inatakiwa kuwasikiliza na kuwatii viongozi katika yale Allaah anayoyapenda na kuyaridhia. Mwenye kutawalia ukhalifa baada ya watu kuafikiana juu yake na kuridhika naye, basi huyo ni Kiongozi wa waumini.

31 – Haijuzu kwa yeyote kulala japo usiku mmoja na hali ya kuwa haonelei kuwa ana kiongozi juu yake, ni mamoja awe ni mwema au mtenda maovu.

32 – Hijjah na vita vitaendelea kuwepo pamoja na kiongozi. Swalah ya ijumaa nyuma yao inajuzu. Baada ya hapo ataswali Rak´ah sita, atazipambanua baina ya kila Rak´ah mbili, hivo ndivo alivosema Ahmad bin Hanbal[5].

33 - Ukhalifah utaendelea kuwa haki ya Quraysh mpaka pale ataposhuka ´Iysaa bin Maryam (´alayhis-Salaam).

34 - Atayefanya uasi dhidi ya kiongozi mmoja wapo wa waislamu ni Khaarijiy. Atakuwa ameugawa umoja wa waislamu, ameenda kinyume na mapokezi na kifo chake ni kifo cha kipindi kabla ya kuja Uislamu.

[4] at-Twabaraaniy katika "al-Kabiyr" (10/243-244) na Abu Nu´aym (04/108).

[5] Tazama "Twabaqaat-ul-Hanaabilah" (01/42, 241, 294, 311, 329 na 342).

35 – Haijuzu kumpiga vita mtawala na kufanya uasi dhidi yao hata kama watafanya dhuluma. Haya ni kutokana maneno yake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) alipomwambia Abu Dharr al-Ghifaariy:

"Kuwa na subira hata kama atakuwa ni mja wa kihabeshi."[6]

Vilevile aliwaambia Wanusuraji:

"Kuweni na subira mpaka mtapokutana nami kwenye Hodhi."[7]

Si katika Sunnah kumpiga vita mtawala. Hakika ni jambo ambalo ndani yake lina maharibifu ya dini na dunia.

36 - Ni halali kuwapiga vita Khawaarij endapo watawavamia waislamu mali zao, maisha yao na familia zao. Hata hivyo haifai ikiwa watakimbia kuwatafuta. Mtu asiwaue wajeruhi wao, asichukue ngawira zao, asiwaue mateka wao na asiwafuate wale wenye kukimbia.

37 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba haifai kumtii mtu yeyote katika kumuasi Allaah (´Azza wa Jall).

38 - Usimshuhudilie muislamu yeyote kwa sababu ya kitendo chake cha kheri au cha shari, kwa sababu hujui ni hali gani aliyohitimisha nayo wakati wa kufa. Badala yake unatakiwa kutarajia juu yake rehema za Allaah na kukhofia kwake kutokana na madhambi yake. Isitoshe hujui alichojutia mbele ya Allaah kabla ya kufa na alichofanya Allaah kitokee katika kipindi hicho ikiwa atakufa kama muislamu. Hivyo tarajia juu yake rehema za Allaah na ukhofie kwake kutokana na madhambi yake.

39 - Hakuna dhambi yoyote ambayo mja hawezi kutubia kwayo.

40 - Kupigwa mawe ni haki.

41 - Ni Sunnah mtu kupangusa juu ya soksi za ngozi.

42 - Ni Sunnah kufupisha swalah wakati wa safari.

---

[6] Muslim (1837), Ahmad (03/171) na Ibn Maajah (2862).

[7] al-Bukhaariy (07/117) pamoja na "Fath-ul-Baariy", Muslim (1845) na Ahmad (03/57).

43 - Kuhusiana na kufunga wakati wa safari, mwenye kutaka atafunga na asiyetaka ataacha kufunga.

44 – Hapana vibaya kuswali hali ya kuwa mtu amevaa suruwali.

45 - Unafiki ni kule mtu kudhihirisha Uislamu na kuficha ukafiri.

46 - Tambua kuwa dunia ni ulimwengu wa imani na Uislamu.

47 - Kati ya ummah wa Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) kuna waumini inapokuja katika hukumu zao, mirathi yao, vichinjwa vyao pamoja haki ya kuwaswalia.

48 - Hatumshuhudilii yeyote kuwa na imani kamilifu mpaka atekeleze Shari´ah zote za Kiislamu. Endapo atapuuzia kitu katika hayo, anazingatiwa kuwa na imani pungufu mpaka atubie. Tambua kuwa imani yake inaegemezwa kwa Allaah (Ta´ala), sawa iwe ni imani kamilifu au pungufu - isipokuwa akidhihirisha kwako kupuuzia Shari´ah za Kiislamu.

49 - Ni Sunnah kuwaswalia waislamu wenye kufa. Waliopigwa mawe, wazinifu wanaume na wazinifu wanawake, wenye kujiua na waislamu wengine. Hali kadhalika walevi na wengineo. Ni Sunnah kuwaswalia.

50 - Hakuna muislamu yeyote anayetoka katika Uislamu mpaka arudishe nyuma Aayah kutoka katika Kitabu cha Allaah (´Azza wa Jall) au kitu kutoka katika mapokezi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), akachinja kwa ajili ya mwengine asiyekuwa Allaah au akaswali kwa ajili ya asiyekuwa Allaah. Atapofanya kitu katika hayo, basi itakuwajibikia kumtoa katika Uislamu. Asipofanya kitu katika hayo, basi ni muumini muislamu kwa jina, na si kwa uhakika.

51 - Mapokezi yote utayosikia ambayo hayakufikiwa na akili yako, kwa mfano maneno ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam):

"Nyoyo za waja ziko kati ya vidole viwili katika vidole vya Mwingi wa rehema (´Azza wa Jall)... "[8],

[8] Muslim (2654) na Ahmad (02/168).

"Hakika Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) hushuka katika mbingu ya chini."[9],

"Anashuka siku ya ´Arafah.",

“Kutaendelea kutupwa ndani ya Moto mpaka pale useme:

هَلْ مِن مَّزِيدٍ

“Je, hakuna ziada yoyote?”[10]

mpaka al-Jabbaar aweke unyayo Wake – au mguu Wake - juu yake ambapo utasema: “Tosha, tosha.”[11],

Maneno ya Allaah (Ta´ala) kumwambia mja:

"Ukija Kwangu kwa kutembea, basi Mimi nitakuchapukia."[12],

"Hakika Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) hushuka siku ya ´Arafah.",

"Hakika Allaah alimuumba Aadam katika umbile Lake."[13],

na:

"Nilimuona Mola Wangu katika umbo zuri kabisa.",[14]

na mfano wa Hadiyth kama hizi, ni lazima kwako kujisalimisha, kusadikisha, kuegemeza na kuridhia. Usifasiri chochote katika hayo kwa matamanio yako. Hakika kuamini haya ni jambo la wajibu. Yeyote atayefasiri kitu katika haya kwa matamanio yake au akarudisha kitu katika haya, basi huyo ni Jahmiy.

52 – Yeyote mwenye kudai kuwa anamuona Mola Wake duniani, huyo hamwamini Mola Wake (´Azza wa Jall).

---

[9] al-Bukhaariy (03/29) pamoja na "Fath-ul-Baariy" na Muslim (758).

[10] 50:30

[11] al-Bukhaariy (4848), Muslim (2188) na Ibn Khuzaymah katika ”at-Tawhiyd”, uk. 92-93.

[12] al-Bukhaariy (13/384) pamoja na "Fath-ul-Baariy" na Muslim (2657).

[13] al-Bukhaariy (11/03) pamoja na "Fath-ul-Baariy"

[14] Ahmad (05/243).

53 - Kumfikiria Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) ni Bid´ah, kutokana na maneno yake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam):

"Fikirieni uumbaji na wala msimfikirie Allaah."[15]

Kumfikiria Mola kunafanya kupenyeza mashaka ndani ya moyo.

54 - Tambua ya kwamba wadudu, wanyama wakali na wanyama wote wanaotambaa kama vile sisimizi, nzi na mchwa, wameamrishwa. Hawafanyi kitendo chochote isipokuwa kwa idhini ya Allaah (Tabaarak wa Ta´ala).

55 – Inatakiwa kuamini kuwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) tokea mwanzo aliyajua yote yaliyokuwepo na ambayo hayakuwepo na yaliyoko. Hakika Allaah ameyadhibiti na kuyahesabu kwelikweli. Mwenye kusema kwamba hayajui yaliyokuwepo na yatayokuwepo, basi amemkufuru Allaah Mtukufu.

56 - Hakuna ndoa isipokuwa kwa kuwepo walii, mashahidi wawili waadilifu na mahari, ni mamoja yawe madogo au makubwa. Asiyekuwa na walii, basi mtawala ndiye anakuwa walii wake.

57 - Mwanaume anapomtaliki mwanamke mara tatu, basi anakuwa haramu kwake na hawi halali kwake mpaka aolewe na mume mwengine.

58 – Haijuzu kuimwaga damu ya muislamu ambaye anashuhudia ya kwamba hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah na kwamba Muhammad ni mja na Mtume wa Allaah isipokuwa kwa moja katika mambo matatu: mwenye kuzini baada ya kuingia ndani ya ndoa, mwenye kuritadi baada ya kuamini au mwenye kuua nafsi ya muumini pasi na haki. Anapaswa kuuawa kwa ajili ya haya. Mbali na mambo haya, damu ya muislamu juu ya muislamu mwenzake ni haramu milele mpaka Qiyaamah kisimame.

59 - Kila kitu alichokiwajibishia Allaah kutoweka, basi kitatoweka - isipokuwa Pepo, Moto, ´Arshi, Kursiy, Ubao, Kalamu na Parapanda. Hakuna kitu katika hivi kitachotoweka. Baada ya hapo Allaah atawafufua viumbe siku ya Qiyaamah katika ile hali waliyofia. Atawafanyia hesabu vile Anavyotaka. Kundi moja litaingia Peponi na kundi lingine litaingia Motoni. Aidha Atawaambia viumbe vyengine

[15] Abush-Shaykh katika "al-´Adhwamah (05) na Abul-Qaasim al-Aswbahaaniy katika "at-Targhiyb" (668-670).

vilivyobakia ambavyo havikuumbwa kwa ajili ya kubaki: "Kuweni udongo!"

60 – Inatakiwa kuamini kwamba siku ya Qiyaamah kutakuwepo kulipiza kisasi kati ya viumbe wote; wanaadamu, wanyama wakali na wadudu hata sisimizi dhidi ya sisimizi nyingine. Mpaka Allaah (´Azza wa Jall) achukue haki za baadhi kutoka kwa wengine. Watu wa Peponi watapata haki zao kutoka kwa watu wa Motoni, watu wa Motoni watapata haki zao kutoka kwa watu wa Peponi, watu wa Peponi watalipana haki wenyewe kwa wenyewe, watu wa Motoni watalipana haki wenyewe kwa wenyewe.

61 - Kuyatakasa matendo kwa ajili ya Allaah.

62 - Kuridhia juu ya hukumu ya Allaah. Kuwa na subira juu ya hukumu ya Allaah. Kuamini makadirio ya Allaah yote, ya kheri na ya shari yake, matamu na machungu yake. Allaah aliyajua yale ambayo waja watayafanya na kule watakoishilia. Hawatoki ndani ya ujuzi wa Allaah. Hakukuwi kitu katika ulimwengu wala mbinguni isipokuwa kile Allaah (´Azza wa Jall) alichokijua. Tambua kwamba kile kilichokupata hakikukuwa chenye kukukosa, na kile kilichokukosa hakikuwa chenye kukupata. Hakuna muumbaji mwengine badala ya Allaah (´Azza wa Jall).

63 – Takbiyr za swalah ya jeneza ni nne. Haya ndio maoni ya Maalik bin Anas, Sufyaan ath-Thawriy, al-Hasan bin Swaalih, Ahmad bin Hanbal wanazuoni wengine wengi. Haya ndio yaliyosemwa na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam).

64 – Inatakiwa kuamini kuwa kila tone la mvua linaloshuka kutoka juu liko pamoja na Malaika mpaka litue pale alipoamrisha Allaah (´Azza wa Jall).

65 – Inatakiwa kuamini ya kwamba Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) pindi alipowazungumzisha washirikina waliotupwa kisimani siku ya Badr walikuwa wakiyasikia maneno yake.

66 – Inatakiwa kuamini kuwa mtu anapokuwa mgonjwa basi Allaah anamlipa thawabu kwa maradhi hayo.

67 - Allaah anamlipa thawabu aliyekufa shahidi kwa kuuliwa kwake.

68 – Inatakiwa kuamini ya kuwa watoto wanapopatwa na kitu [cha kuumiza] hapa duniani wanaumia. Bakr bin Ukht ´Abdil-Waahid amesema eti hawaumii. Amesema uwongo.

69 - Tambua ya kwamba hakuna yeyote atayeingia Peponi isipokuwa kwa huruma ya Allaah, na kwamba Allaah hatomuadhibu yeyote isipokuwa kwa kiwango cha madhambi yake. Lau Allaah angeliwaadhibu walioko mbinguni, walioko ardhini, wema na waovu wao, basi angelikuwa ni mwenye kuwaadhibu pasi na kuwadhulumu. Haijuzu kumwambia Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) kwamba ni mwenye kudhulumu. Mwenye kudhulumu ni yule anayechukua kisichokuwa chake, ilihali Allaah (Jalla Thanaa´uh) viumbe na amri vyote viwili ni Vyake. Viumbe ni Wake na ulimwengu pia ni Wake. Haulizwi kwa kile anachokifanya na wao viumbe wataulizwa. Hakusemwi "Kwa nini?" wala "Vipi?". Asiwepo yeyote atayeingia kati ya Allaah na viumbe Wake.

70 - Ukimsikia yeyote anayasema vibaya masimulizi na wala hayakubali au anapinga kitu chochote katika maelezo yake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi utuhumu Uislamu wake. Huyo ni mtu aliye na maoni na ´Aqiydah mbovu. Hakufanya jengine zaidi ya kumtukana Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) na Maswahabah zake, kwa sababu tumemjua Allaah, Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), Qur-aan, mambo ya kheri na mambo ya shari pamoja na ulimwengu na Aakhirah kupitia masimulizi.

71 - Qur-aan ni yenye kuihitajia zaidi Sunnah kuliko Sunnah inavyoihitajia Qur-aan.

72 - Maneno, mabishano na magomvi, na khaswa inapokuja katika makadirio, ni jambo limekatazwa kwa mujibu wa mapote yote, kwa sababu makadirio ni siri ya Allaah. Isitoshe Mola (Tabaarak wa Ta ´ala) amewakataza Mitume kuzungumza juu ya makadirio. Vilevile Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amekataza kuzozana juu ya makadirio. Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) walichukizwa na jambo hilo na kadhalika wanafunzi wao. Vivyo hivyo ndivyo walivyofanya wanazuoni na wenye kumcha Allaah. Wao pia walikataza kubishana juu ya makadirio. Kwa hivyo ni juu yako kujisalimisha, kuthibitisha na

kuamini yale aliyosema Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) na yanyamazie yasiyokuwa hayo.

73 – Inatakiwa kuamini ya kwamba Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) alisafirishwa usiku kuelekea mbinguni na akafika katika ´Arshi. Akazungumza na Allaah (Tabaarak wa Ta´ala), akaingia Peponi na akauona Moto. Akawaona Malaika na akayasikia maneno ya Allaah (´Azza wa Jall). Mitume walihuishwa kwa ajili yake. Aliona mabanda ya ´Arshi, Kursiy na vyote vilivyomo mbinguni na ardhini hali ya kuwa macho. Jibriyl ndiye alimbeba juu ya Buraaq mpaka akafika mbinguni. Katika usiku huo ndio alifaradhishiwa swalah na akarudi Makkah katika usiku huohuo. Hayo yalifanyika kabla ya Kuhajiri.

74 - Tambua ya kwamba roho za mashahidi ziko katika matumbo ya ndege wa kijani wanaoruka kuzunguka Peponi na kurudi kwenye taa zilizo chini ya ´Arshi. Roho za waovu na makafiri ziko katika kisima cha Barahuut ambayo iko katika *Sijjiyn*.

75 – Inatakiwa kuamini kuwa maiti hukalishwa ndani ya kaburi lake. Allaah humtumia roho ili Munkar na Nakiyr waweze kumuhoji kuhusu imani na Shari´ah zake. Baada ya hapo roho yake inatolewa bila ya maumivu. Maiti hujua pindi mgeni anapokuja kumtembelea. Muumini huneemeshwa ndani ya kaburi lake na kafiri huadhibiwa vile Allaah anavyotaka.

76 - Tambua ya kwamba matikisiko ya migongo ya mbingu zinakuwa kwa mujibu wa mipango na makadirio ya Allaah.

77 – Inatakiwa kuamini kuwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) ndiye ambaye alimzungumzisha Muusa bin Maryam siku ya Twuur. Muusa aliyasikia maneno kutoka kwa Allaah kwa sauti iliyoingia katika masikizi yake na si kutoka kwa mwengine. Yeyote kusema yasiyokuwa haya basi amemkufuru Allaah Mtukufu.

78 – Akili mtu anazaliwa nayo. Kila mtu amepewa akili kwa kiwango alichokitaka Allaah. Wanatofautiana katika akili kama mfano wa atomu mbinguni. Kila mtu anatakiwa kutenda kwa kiasi na akili aliyompa Allaah. Akili haipatikani kwa kuichuma, bali ni tunuku kutoka kwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala).

79 - Tambua ya kwamba Allaah amewafadhilisha baadhi ya waja juu ya wengine katika dini na ulimwengu kutokana na uadilifu Wake.

Hakusemwi kwamba amedhulumu na kupendelea. Yule mwenye kusema kuwa fadhilah za Allaah kwa muumini na kafiri zinalingana, huyo ni mtu wa Bid´ah. Bali uhakika wa mambo ni kuwa Allaah amewafadhilisha waumini juu ya makafiri, mtiifu juu ya mtenda maasi na aliyekingwa kukosea juu ya aliyekoseswa nusura. Ni uadilifu kutoka Kwake; Anamtunuku amtakaye na Anamnyima amtakaye.

80 - Haijuzu kuwaficha waislamu nasaha - ni mamoja wakawa wema au waovu - inapokuja katika jambo la dini. Mwenye kufanya hivo basi atakuwa amewaghushi waislamu, yule mwenye kuwaghushi waislamu atakuwa ameifanyia ghushi dini na yule mwenye kuifanyia ghushi dini basi atakuwa amemfanyia khiyana Allaah, Mtume Wake na waumini.

81 - Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) ni Mwenye kusikia, Mwenye kuona na Mjuzi. Mikono Yake miwili imekunjuliwa. Allaah alijua kuwa viumbe Wake watamuasi kabla ya kuwaumba. Ujuzi Wake ni kutendeka juu yao. Ujuzi Wake juu yao haikumzuia kuwaongoza katika Uislamu na kuwatunuku kwa sababu ya ukarimu na fadhilah Zake - himdi zote njema zinamstahikia Yeye.

82 - Tambua ya kwamba kuna bishara tatu wakati wa kufa. Kunasemwa:

"Furahi, ee kipenzi cha Allaah kwa radhi na Pepo ya Allaah!"

Kunasemwa pia:

"Furahi, ee adui wa Allaah kwa ghadhabu na Moto wa Allaah!"

Kunasemwa vilevile:

"Furahi, ee mja wa Allaah kwa Pepo baada ya Uislamu!"

Haya yamesemewa na Ibn ´Abbaas.

83 - Tambua kuwa wa kwanza atayemuona Allaah (Ta´ala) Peponi ni kipofu, kisha wanaume halafu wanawake kwa macho ya vichwani mwao, kama alivyosema Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam):

"Hakika nyinyi mtamuona Mola Wenu kama mnavyouona mwezi katika usiku wa mwezi mng´aro - hamtosongamana katika kumuona."[16]

Kuamini haya ni wajibu na kuyapinga ni kufuru.

84 - Tambua ya kwamba haukuwepo uzandiki, ukafiri, shaka, Bid´ah, upotevu wala kutatizika katika dini isipokuwa ni kwa sababu ya elimu ya falsafa na wanafalsafa, mijadala, mizozo na magomvi. Ajabu iliyoje kuona namna ambavyo mtu anathubutu kujishughulisha na mijadala, mizozo na magomvi ilihali Allaah (Ta´ala) anasema:

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّـهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا

"Habishani katika Aayah za Allaah isipokuwa wale waliokufuru."[17]

Kwa hivyo ni lazima kwako kujisalimisha, kuridhia juu ya masimulizi na wasimulizi, kukomeka pamoja na kunyamaza.

85 – Inatakiwa kuamini kuwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) atawaadhibu viumbe Motoni kwenye minyororo na pingu na hali Moto uko ndani yao, juu yao na chini yao. Hivo ni kwa sababu Jahmiyyah – akiwemo Hishaam al-Fuutwiy - amedai kwamba Allaah hatoadhibu isipokuwa baada ya kuufikia Moto huo. Huku ni kupingana na Allaah na Mtume Wake.

86 - Tambua ya kwamba swalah za faradhi ni tano. Hakuzidishwi juu yake na wala nyakati zake hazipunguzwi. Safarini kunaswaliwa Rak´ah mbili isipokuwa tu swalah ya Maghrib. Yule mwenye kusema kuwa ni zaidi ya swalah tano, amezua, na mwenye kusema kuwa ni chini ya tano, amezua. Allaah hakubali chochote katika swalah hizo isipokuwa ndani ya wakati wake, isipokuwa endapo mtu atakuwa ni mwenye kusahau, hapo atakuwa ni mwenye kupewa udhuru. Hivyo basi, aiswali pale tu atapokuikumbuka. Kama mtu ni msafiri anaweza kukusanya baina ya swalah mbili akipendelea kufanya hivo.

87 - Zakaah inatolewa juu ya dhahabu, fedha, matunda, nafaka na wanyama wa kufugwa, kutokana na vile alivosema Mtume (Swalla

[16] al-Bukhaariy (554) na (574) na Muslim (633).

[17] 40:04

Allaahu ´alayhi wa sallam). Ikiwa ataigawanya mwenyewe inafaa kufanya hivo na akimpa kiongozi inafaa vilevile kufanya hivo.

88 - Tambua ya kwamba kitu cha kwamza katika Uislamu ni kushuhudia ya kwamba hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah na kwamba Muhammad ni mja na Mtume Wake.

89 - Yale Allaah aliyosema ni kama alivyosema na hakuna ukinzani katika yale aliyosema. Naye ni kama Alivosema.

90 – Inatakiwa kuamini mambo yote ya Shari´ah.

91 - Tambua ya kwamba biashara inayoendelea katika masoko ya waislamu ni halali muda wa kuwa imejengeka kwa mujibu wa hukumu ya Qur-aan, Uislamu na Sunnah, bila ya kuingiliwa na ubadilishaji, dhuluma, ukandamizaji, khiyana au kwenda kinyume na Qur-aan au kinyume na ujuzi.

92 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba inatakiwa kwa mja siku zote awe na woga muda yumo katika dunia hii, kwa sababu hajui atakufa katika hali gani, atahitimisha kwa kitu gani na atakutana na Allaah (´Azza wa Jall) na jipi, hata kama atafanya matendo yote ya kheri.

93 - Inatakikana kwa mtu mwenye kuifanyia israfu nafsi yake kutokata matumaini yake kwa Allaah (Ta´ala) wakati wa kufa, anatakiwa kumjengea dhana nzuri Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) na akhofu juu ya dhambi zake. Endapo Allaah atamrehemu, inatokamana na fadhilah Zake, na endapo Atamuadhibu, inatokamana na dhambi Zake.

94 – Inatakiwa kuamini ya kwamba Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) alimfanya Mtume Wake (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) kuyajua yatayowatokea ummah wake mpaka siku ya Qiyaamah.

95- Tambua ya kuwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Ummah wangu utafarikiana katika mapote sabini na tatu. Yote yataingia Motoni isipokuwa moja tu." Wakasema: "Ni kina nani hao, ee Mtume wa Allaah?" Akasema: "Ni wale wataokuwemo katika yale niliyomo mimi hii leo na Maswahabah zangu."[18]

[18] at-Tirmidhiy (2779) na al-Haakim (01/129).

Kwa maana ya Mkusanyiko.

Dini ilikuwa katika hali hii mpaka katika ukhalifah wa ´Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu ´anh). Hali kadhalika ndivyo hali ilivyokuwa katika zama za ´Uthmaan. Pindi alipouawa ´Uthmaan (Radhiya Allaahu ´anh) ndipo kukaja tofauti na Bid´ah. Watu wakawa mapote na makundi. Hata hivyo kuna watu waliokuwa imara katika haki katika kile kipindi cha kwanza cha mabadiliko; wakazungumza kwayo, wakaitendea kazi na wakawalingania watu kwayo. Hali ikaendelea kuwa nzuri mpaka ilipofika tabaka la nne katika ukhalifah wa watu fulani. Ndipo zama zikabadilika, watu wakabadilika sana, Bid´ah zikaenea na wakakithiri walinganizi wanaolingania katika isiyokuwa njia ya haki na Mkusanyiko na kukapatikana mitihani katika kila jambo ambalo hakulizungumzia si Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) wala Maswahabah zake. Wakalingania katika mfarakano - ilihali Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amekataza mfarakano - na baadhi wakawakafirisha wengine. Kila mmoja akawa analingania katika maoni yake na huku anamkufurisha yule mwenye kwenda kinyme naye. Matokeo yake wajinga, watu wa kawaida na watu wasiokuwa na elimu wakapotea. Wakawatamanisha watu na mambo ya kilimwengu na wakawatishia na adhabu za dunia. Hivyo watu wakawafuata kwa kuogopa juu ya dunia yao na kwa ajili ya kuipenda dunia yao. Sunnah na watu wake wakawa ni wenye kujificha. Bid´ah ikadhihiri na kuenea. Wakakufuru pasi na kujua kwa njia mbalimbali. Wakatendea kazi kipimo. Wakafasiri uwezo wa Allaah, Aayah, hukumu, maamrisho na makatazo Yake kwa mujibu wa akili na mitazamo yao. Yale yenye kuafikiana na akili zao wakakubalinaa nayo na yale yasiyoafikiana na akili zao wakayarudisha. Uislamu ukawa mgeni, Sunnah ikawa ngeni na Ahl-us-Sunnah wakawa ni wageni majumbani mwao.

96 - Tambua ya kwamba ndoa ya starehe (*Mut´ah*) na kumuoa mwanamke kwa lengo kumhalalishia mume wake aliyetangulia[19] ni haramu mpaka siku ya Qiyaamah.

97 - Fahamu ya kwamba kizazi cha Haashim wana fadhilah zao kwa sababu ya udugu wao pamoja na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Tambua fadhilah za Quraysh, waarabu na makabila mengine yote. Zitambue nafasi zao na haki zao katika

[19] Abu Daawuud (2076) na at-Tirmidhiy (1128).

Uislamu. Aliyeachwa huru na watu ni katika wao. Zijue haki za watu wengine katika Uislamu. Zitambue fadhilah za Wanusuraji na wasia wa Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) juu yao. Vivyo hivyo familia ya Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) - usiisahau! Zitambue fadhilah na utukufu wao. Vilevile majirani wake Madiynah - zitambue fadhilah zao!

98 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba wanazuoni bado ni wenye kuendelea kuraddi ´Aqiydah ya Jahmiyyah mpaka ilipofika katika ukhalifah wa watu fulani. Hapa ndipo Ruwaybidhwah walipoanza kuzungumzia katika mambo yanayohusu jamii. Wakatukana masimulizi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Wakachukua vipimo na maoni. Wakawakafirisha wenye kwenda kinyume nao. Hivyo mjinga na mghalilikaji akajipenyeza katika maneno yao na akafanya hivo yule asiyekuwa na elimu mpaka wakakufuru pasi na kujua. Ummah ukaangamia kwa mitazamo mbalimbali, wakakufuru kwa mitazamo mbalimbali, wakaingia katika uzandiki kwa mitazamo mbalimbali, wakapotea kwa mitazamo mbalimbali na wakafarikiana na kuzua kwa mitazamo mbalimbali, isipokuwa yule aliyekuwa imara juu ya maneno ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), maamrisho yake na maamrisho ya Maswahabah zake. Hakumtia makosani yeyote katika wao na hakulivuka jambo lao. Yaliyowatosheleza yakamtosheleza na yeye na wala akawa hakutamani isiyokuwa njia na madhehebu yao. Akajua kuwa wao ndio walikuwa wakifuata Uislamu na imani sahihi. Matokeo yake akawafuata katika dini yake na akastarehe. Anatambua kuwa dini ina maana ya kuwaigiliza Maswahabah wa Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam).

99 - Tambua kuwa yule mwenye kusema matamshi yake ya Qur-aan ni kiumbe, ni mzushi. Mwenye kunyamaza na asiseme kuwa ni kiumbe wala si kiumbe, ni Jahmiy. Hivi ndivyo alivyosema Ahmad bin Hanbal. Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Hakika yule atakayeishi muda mrefu katika nyinyi baada yangu, basi atakuja kuona tofauti nyingi. Hivyo basi jihadharini na mambo ya kuzua, kwani hakika ni upotevu. Jilazimiesheni na Sunnah zangu na Sunnah za makhaliyfah wangu waongofu na wenye kuongoza baada yangu. Ziumeni kwa magego yenu."[20]

[20] Abu Daawuud (4602) na at-Tirmidhiy (2676). at-Tirmidhiy amesema:

100 - Tambua ya kuwa maangamivu ya Jahmiyyah yamejitokeza kwa sababu ya kumfikiria Mola (´Azza wa Jall) na matokeo yake wakaingiza "Kwa nini?" na "Vipi?". Wakaacha masimulizi na wakaweka kipimo. Hivyo wakawa wameilinganisha dini na akili zao. Ndipo wakaleta ukafiri wa wazi usiojificha. Wakawakafirisha viumbe na wakawa ni wenye kutenzwa nguvu, ndipo wakaanza kuzungumza kwa ukanushaji.

101 - Baadhi ya wanazuoni - mmoja wao ni Ahmad bin Hanbal (Radhiya Allaahu ´anh) – wamesema kwamba Jahmiy ni kafiri na sio katika waislamu. Damu yake ni halali kumwagwa. Hafai kurithi wala kurithiwa, kwa sababu wanakanusha swalah ya ijumaa, swalah ya mkusanyiko, swalah mbili za ´iyd wala zakaah. Aidha wamesema kwamba yule ambaye hasemi kuwa Qur-aan ni kiumbe ni kafiri. Wakahalalisha upanga dhidi ya ummah wa Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Wakaenda kinyume na waliokuwa kabla yao. Wakawapa watu mtihani kwa kitu ambacho hakikuzungumzwa na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) wala yeyote katika Maswahabah zake. Wakataka kuitokomeza misikiti na sehemu za kuswalia. Wakaudhoofisha Uislamu. Wakaitokomeza Jihaad na wakatenda kwa ajili ya mfarakano. Wakaenda kinyume na masimulizi na wakazungumza kwa yaliyofutwa. Wakatumia hoja kwa Aayah zisizokuwa wazi na hapo ndipo wakawafanya watu kutilia shaka ´Aqiydah na dini yao. Wakagawanyika juu ya Mola Wao, wakapinga adhabu ndani ya kaburi, Hodhi, Uombezi na wakaona kuwa Pepo na Moto bado havijaumbwa.

Wakapinga mengi katika yaliyosemwa na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Ndipo wakahalalisha waliyohalalisha kuwakufurisha na damu zao kwa mtazamo huu. Yule mwenye kukanusha Aayah katika Kitabu cha Allaah, basi amekanusha Kitabu chote, na yule mwenye kukanusha moja katika masimulizi yake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi amekanusha masimulizi yote na hivyo ni mwenye kumkufuru Allaah Mtukufu.

Kukapita kwao muda fulani. Wakapata msaada wa mfalme katika hilo na wakauweka upanga na bakora chini ya hilo. Elimu ya Sunnah

---

"Hadiyth ni nzuri na Swahiyh."

na Mkusanyiko ikachakaa na wakazidhoofisha. Zote mbili zikawa ni zenye kufichikana kwa sababu ya kudhiri kwa Bid´ah na falsafa na kwa sababu ya wingi wao. Wakashika utawala vikao vya elimu, wakadhihirisha maoni yao na wakaandika vitabu juu yavyo. Wakawapendekeza watu na wakawatafutia uongozi. Ikawa ni mtihani mkubwa kwelikweli. Hakuna aliyesalimika nao isipokuwa yule aliyekingwa na Allaah. Jambo dogo ambalo mtu alikuwa anaweza kukumbana nalo katika vikao vyao vya elimu, ni kuanza kuishuku dini yake, kuwafuata au kudai kuwa wako katika haki, na wakati huohuo yeye hajui kuwa yuko katika haki au batili. Matokeo yake anakuwa ni mwenye mashaka. Watu wakaangamia mpaka yalipofika masiku ya Ja´far - ambaye pia anaitwa al-Mutawakkil. Allaah akamfanya akaweza kuizima Bid´ah na kuidhihirisha haki. Kupitia kwake Ahl-us-Sunnah wakaweza kudhihiri na maneno yao yakaenea pamoja na kuwa walikuwa wachache na Ahl-ul-Bid´ah ndio walikuwa wengi. Hali iko hivyo mpaka hii leo. Michoro na alama za upotevu bado vimebaki na kuna watu wanayatendea kazi na kulingania kwavyo. Hakuna anayewakataza na hakuna mwenye kuwazuia kwa yale wanayoyasema na kuyafanya!

102- Tambua ya kwamba hakukuja Bid´ah yoyote isipokuwa kutoka kwa watu duni, wapumbavu na wafuasi wa kila mwenye kupiga ukelele. Wanaenda na kila upepo. Ambaye hali yake ni kama hii, basi hana dini yoyote. Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) amesema:

فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ

"Basi hawakukhitilafiana isipokuwa baada ya kuwajia elimu kwa uhusuda baina yao."[21]

وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ

"Hawakukhitilafiana katika hayo isipokuwa wale waliopewa baada ya kuwajia hoja za wazi - kwa uhusuda baina yao."[22]

Hawa ni wale wanazuoni waovu na watu wa matamanio na wa Bid´ah.

[21] 45:17

[22] 02:213

103 - Tambua ya kwamba siku zote kutaendelea kuwepo kikundi kutoka katika Ahl-ul-Haqq was-Sunnah. Allaah atawaongoza na awaongoze wengine kupitia wao. Kupitia wao Ataihuisha Sunnah. Hao ndio wale Allaah (Ta´ala) aliowaelezea pamoja uchache wao wakati wa kutofautiana. Amesema:

فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ

"Basi hawakukhitilafiana isipokuwa baada ya kuwajia elimu - kwa uhusuda baina yao."

Kisha Akawabagua na kusema:

فَهَدَى اللَّـهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ ۗ وَاللَّـهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

"Ndipo Allaah akawaongoza wale walioamini kuendea haki katika yale waliyokhitilafiana kwa idhini Yake - na Allaah humwongoza amtakaye katika njia iliyonyooka."[23]

Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Kikundi katika ummah wangu kitaendelea siku zote kuwa ni chenye kushinda juu ya haki. Hakitodhurika na wale wenye kuwakoseshwa nusura mpaka ifike amri ya Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) ilihali bado ni wenye kushinda."[24]

104 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba elimu sio mtu kuwa na masimulizi na vitabu vingi; isipokuwa mwanachuoni ni yule mwenye kufuata elimu na Sunnah, ijapo atakuwa na elimu na vitabu vichache. Yule mwenye kwenda kinyume na Kitabu na Sunnah, basi huyo ni mtu wa Bid´ah. Haijalishi kitu hata kama atakuwa na masimulizi na vitabu vingi.

105 - Tambua - Allaah akurehemu - yule mwenye kusema kuhusu dini ya Allaah kwa maoni, kipimo na tafsiri yake bila ya kuwa na dalili kutoka katika Sunnah na Mkusanyiko, atakuwa amesema juu ya Allaah asichokijua. Na yule mwenye kusema juu ya Allaah asichokijua, huyo ni katika wenye kujikalifisha.

---

[23] 02:213

[24] Muslim (1924).

106 - Haki ni ile ambayo imekuja kutoka kwa Allaah (´Azza wa Jall). Sunnah ni njia ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Mkusanyiko ni ile waliyokusanyikaemo Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) katika ukhalifah wa Abu Bakr, ´Umar na ´Uthmaan.

107 - Ambaye atatosheka na Sunnah zake Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), mfumo wa Maswahabah zake na Mkusanyiko, basi atawashinda Ahl-ul-Bid´ah wote, utastarehe mwili wake na dini yake itasalimika - Allaah akitaka. Haya ni kwa sababu Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Ummah wangu utafarikiana katika mapote sabini na tatu.”

Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) akawa ametubainishia kundi lenye kuokoka katika wao na akasema:

"Ni wale wataokuwemo katika yale niliyomo mimi hii leo na Maswahabah zangu."[25]

Hii ndio ponyo na ubainifu, jambo la wazi na mnara unaotoa nuru. Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Jihadharini na kupetuka mipaka na kuingia kwa ndani zaidi na jilazimisheni na dini yenu ya kale."[26]

108 - Tambua kuwa dini ya kale ni ile iliyosheheni tangu alipokufa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) mpaka alipouawa ´Uthmaan bin ´Affaan (Radhiya Allaahu ´anh). Kuuawa kwake ndio ilikuwa chanzo cha mfarakano na tofauti. Ummah wa Kiislamu ukapigana vita na kufarikiana na hivyo ukafuata matamanio. Ukaanza kumili katika mambo ya kilimwengu. Hakuna yeyoye aliye na ruhusa ya kuzua kitu katika mambo ambayo hawakuwemo Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Kadhalika inahusiana na mtu mwenye kulingania katika kitu kilichozushwa na Ahl-ul-Bid´ah kabla yake. Mtu huyo ni kama yule aliyekizusha. Mwenye kudai hivyo au akazungumza kwa jambno hilo, basi ameirudisha Sunnah na kwenda kinyume na haki

[25] at-Tirmidhiy (2641)

[26] ´Abdur-Razzaaq (10/252), ad-Daarimiy (01/50), Ibn Naswr al-Marwaziy katika "as-Sunnah" (85) na wengineo inayopelekea kwa ´Abdullaah bin Mas´uud (Radhiya Allaahu ´anh) na sio Mtume wa Allaah (Swalal Allaahu ´alayhi wa sallam) - na Allaah ndiye anajua zaidi.

na Mkusanyiko. Ameruhusu Bid´ah na atakuwa ni muovu zaidi katika ummah huu kuliko Ibliys.

109 - Mwenye kuzijua zile Sunnah ambazo watu wa Bid´ah wameziacha na kuzikhalifu na yeye akawa ameshikamana nazo, huyo ni mtu wa Sunnah na mtu wa Mkusanyiko. Ana haki ya kufuatwa, kusaidiwa na kuhifadhiwa na mtu huyo ni katika watu waliopendekezwa na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam).

110 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba misingi ya Bid´ah ni milango minne. Katika milango hii mine yakatoka matawi sabini na mbili. Halafu baada ya hapo kila Bid´ah katika hizi ikatoa matawi mpaka zote zikafikia maoni elfu mbili na mia nne. Zote ni upotevu na zote ni Motoni isipokuwa moja tu: ni yule mwenye kuamini yale yaliyomo ndani ya kitabu hichi na akayaamini pasi na kuwa na shaka na wasiwasi ndani ya moyo wake. Huyo ndiye mtu wa Sunnah na ndiye mwenye kuokoka - Allaah akitaka.

111 - Tambua - Allaah akurehemu - lau watu wangelijiepusha na mambo ya kuzua, wasiyavuke na kitu na wasizalishe maneno ambayo hakukupokelewa mapokezi kwayo kutoka kwa Mutme wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) wala Maswahabah zake, basi kusingelikuwepo Bid´ah yoyote.

112 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba hakuna kizuizi kati ya mja na hali yake kama muumini yenye kumfanya kuwa kafiri, isipokuwa ikiwa atakanusha kitu katika yale aliyoteremsha Allaah (Ta´ala), akazidisha au akapunguza katika maneno ya Allaah au akapinga kitu katika aliyosema Allaah (´Azza wa Jall) au kitu katika alichokisema Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Mche Allaah - Allaah akurehemu - na kuwa makini na nafsi yako. Tahadhari na kuchupa mipaka katika dini, kwani hakika ni jambo halina lolote kuhusiana na njia ya haki.

113 - Yote niliyokueleza katika kitabu hichi yanatoka kwa Allaah (Ta´ala), kutoka kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), Maswahabah zake, kutoka kwa wanafunzi wao na kutoka katika karne ya tatu na karne ya nne. Mche Allaah, ee mja wa Allaah! Ni juu yako kusadikisha, kujisalimisha, kutegemeza na kuridhia yaliyomo ndani ya kitabu hichi. Usimfiche muislamu yoyote kitabu hichi. Huenda Allaah akamrudisha aliyechanganyikiwa kutoka katika

kuchanganyikiwa kwake, mtu wa Bid´ah kutoka katika Bid´ah zake au mpotevu kutoka katika upotevu wake na akaokoka nacho. Mche Allaah na shikamana na jambo la kwanza na la kale ambalo nimekueleza katika kitabu hichi. Allaah amrehemu mja na awarehemu wazazi wake aliyekisoma kitabu hichi, akakieneza, akakitendea kazi, akalingania kwacho na akakitumia kama hoja. Kwani hakika ni dini ya Allaah na ni dini ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Mwenye kuhalalisha kitu chenye kwenda kinyume na yaliyomo ndani ya kitabu hichi, hakika atakuwa si mwenye kumuabudu Allaah kwa dini yoyote. Atakuwa ameyarudisha yote kama mfano wa mtu mwenye kuamini yote aliyosema Allaah (Tabaarak wa Ta´ala), lakini akaitilia shaka herufi moja. Kwa hiyo atakuwa ameyarudisha yote aliyosema Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) na hivyo ni kafiri. Kama ambavyo kushuhudia ya kwamba "hapana mungu wa haki isipokuwa Allaah" haikubaliwi kwa mwenye kuitamka isipokuwa kwa kuwa na nia ya kweli na kuitakasa yakini, kadhalika Allaah hakubali kitu katika Sunnah ikiwa mtu ataacha baadhi yake. Yule mwenye kuacha kitu katika Sunnah basi atakuwa ameiacha Sunnah yote. Jilazimishe na kukubali na uache ubishi na wingi wa maneno kwa sababu mambo hayo hayana lolote kuhusiana na dini ya Allaah. Mche Allaah, kwani hakika uko katika wakati mbaya kabisa.

114 - Fitina ikitokea basi lazimiana kuwa ndani ya nyumba yako na kimbia palipo jirani na fitina. Tahadhari na ushabiki. Aina zote za vita vya kidunia kati ya waislamu ni fitina. Mche Allaah, hali ya kuwa yupekee pasi na mshirika, na usiviendee, usipigane katika vita hivyo, usiwe upande wa yeyote, usijiunge na yeyote na wala usipende chochote katika mambo hayo, kwa sababu imesemwa:

"Yule mwenye kupenda matendo ya watu – ni mamoja matendo hayo ni kheri au shari - ni kama mfano wa yule aliyefanya."

Allaah atuwafikishe sisi na nyinyi katika yale anayoyaridhia na atuepushe na kumuasi.

115 - Zitazame nyota kwa uchache iwezekanavyo, isipokuwa kwa yale yatayokusaidia kujua nyakati za swalah. Jiepushe na yote yasiyokuwa hayo, kwani hakika yanaita katika uzandiki.

116 - Tahadhari na kutazama katika elimu ya falsafa na kukaa pamoja na watu wa falsafa.

117 – Lazimiana na masimulizi (الآثار) na watu wa masimulizi (أهل الآثار). Waulize wao, keti pamoja nao na chuma kutoka kwao.

118 - Tambua ya kuwa Allaah hajapatapo kuabudiwa kama kuwa na khofu juu Yake. Njia za khofu, huzuni, huruma na haya zinatokamana na Allaah (Tabaarak wa Ta´ala).

119 - Tahadhari kukaa pamoja na wanaoita katika shauku na mapenzi, wenye kukaa faragha na wanawake na mfumo wa madhehebu, hakika watu wote hawa wamo upotofuni.

120 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) amewaita viumbe wote katika kumuabudu Yeye na amewaneemesha Uislamu wale anaowataka kutokana na fadhilah Zake.

121 – Inatakiwa kunyamazia vita vilivyotokea kati ya ´Aliy na Mu´aawiyah, ´Aaishah, Twahlah, az-Zubayr pamoja na wale waliokuwa pamoja nao. Usigombane kwa ajili yao. Liacheni jambo lao kwa Allaah (Tabaarak wa Ta´ala), kwani hakika Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Jihadharini na kuwataja vibaya Maswahabah wangu, mashemeji zangu na wakwe zangu."[27]

Vilevile amesema:

"Hakika Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) amewatazama watu wa Badr akasema: "Fanyeni mtakacho. Nimekusameheni.""[28]

122 - Tambua - Allaah akurehemu - ya kwamba si halali kuichukua mali ya muislamu, isipokuwa kile anachokitoa kwa ridhaa yake mwenyewe. Ikiwa mtu ana mali aliyoichuma kwa njia ilio ya haramu, jukumu liko kwake mwenyewe. Si halali kwa yeyote kuchukua kitu kutoka kwake isipokuwa kwa idhini yake. Huenda mtu huyu akatubia na akataka kuirudisha kwa wenyewe, hivyo utakuwa umechukua kitu kilicho cha haramu.

123 - Mapato na machumo yanachukuliwa kutoka katika yale ambayo usalama wake umebainishwa. Ni halali kabisa isipokuwa tu

[27] Si Swahiyh kwa mujibu wa ar-Raajihiy katika “Sharh Kitaab-is-Sunnah lil-Barbahaariy” (13/2).

[28] al-Bukhaariy (3006) na Muslim (2494).

yale ambayo ufisadi wake umedhihiri. Endapo ni fisadi, atachukua yale yenye kutimiza haja yake. Asisemi kwamba anaacha kuchuma na badala yake akategemea kupewa na watu wengine. Haya hayakufanywa na Maswahabah wala wanazuoni mpaka hii leo. ´Umar bin al-Khattwaab (Radhiya Allaahu ´anh) amesema:

"Chumo lililo na sehemu ya uchafu ni bora kuliko kuwahitajia watu."[29]

124 - Swalah tano zinajuzu nyuma ya yule unayeswali nyuma yake, isipokuwa ikiwa kama atakuwa mtu Jahmiy, hakika huyo ni mkanushaji. Endapo utaswali nyuma yake basi irudie swalah yako. Ikiwa imamu siku ya ijumaa ni mtu Jahmiy na ndiye mtawala, swali nyuma yake na irudie swalah yako. Lau imamu atakuwa ni mtawala, au mtu mwengine, na akawa ni mwenye kufuata Sunnah, swali nyuma yake na wala usiirudie swalah yako.

125 – Inatakiwa kuamini kwamba Abu Bakr na ´Umar pamoja na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) chumbani kwa ´Aaishah. Walizikwa pamoja naye. Ukiliendea kaburi, basi unatakiwa kuwasalimia baada ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam).

126 - Ni wajibu kuamrisha mema na kukataza maovu, isipokuwa ambaye unachelea upanga au bakora yake.

127 - Inatakiwa kuwasalimia waja wa Allaah wote.

128 - Ambaye anaacha swalah ya ijumaa na ya mkusanyiko msikitini bila ya udhuru wowote, ni mzushi. Miongoni mwa nyudhuru kunaingia pia maradhi yenye kumzuia mtu kutoweza kwenda msikitini au kumuogopa mtawala mwenye kudhulumu. Yasiyokuwa haya hayazingatiwi kuwa ni udhuru wowote.

129 – Yule mwenye kuswali nyuma ya imamu na asimfuate, swalah yake si sahihi.

130 - Kuamrisha mema na kukataza maovu kunakuwa kwa mkono, mdomo na moyo, bila ya upanga.

131 - Muislamu aliyesitiriwa ni yule asiyedhihirisha kitu kinachotia mashaka.

[29] Iswlaah-ul-Maal (321) ya Ibn Abiyd-Dunyaa.

132- Elimu yoyote ya ghaibu ambayo mja anatamka kwayo na si yenye kupatikana ndani ya Qur-aan wala Sunnah, ni Bid´ah na upotevu. Haimpasi yeyote kuitendea kazi wala kulingania kwayo.

133 - Mwanamke yeyote mwenye kujioza mwenyewe kwa mwanaume si halali kwake[30], isipokuwa kwa kuwepo walii, mashahidi wawili waadilifu pamoja na mahari. Katika hali nyinginezo wanatakiwa kuadhibiwa endapo watafanya kitu.

134 - Ukimuona mtu anamtukana yoyote katika Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi tambua ya kwamba ni mtu mwenye maoni maovu na ni mtu mwenye kufuata matamanio yake. Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Wanapotajwa Maswahabah zangu, basi nyamazeni."

Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) alijua watayoteleza baada ya kufa kwake, lakini hakusema juu yao isipokuwa kheri. Amesema:

"Waacheni Maswahabah zangu na msiseme juu yao isipokuwa kheri tu."[31]

Usizungumze kitu juu ya kuteleza kwao, vita vyao wala yale ambayo elimu yake imejificha kwako. Usimsikize yeyote anayeyazungumzia, hakika moyo wako hautasalimika endapo utasikiza kitu.

135 - Ukimsikia mtu anayatukana au kuyarudisha masimulizi au anatamani kitu kingine mbali na masimulizi, basi utuhumu Uislamu wake na usishuku kuwa ni mtu mwenye kufuata matamanio na mzushi.

136 - Tambua kuwa makandamizo ya mtawala hayapunguzi zile faradhi alizoweka Allaah (´Azza wa Jall) kupitia kwa Mtume Wake (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Udhalimu wake ni kwa nafsi yake. Matendo yako na utiifu wako wa Sunnah ni mtimilifu - Allaah (Ta´ala) akitaka. Kwa maana ya kwamba swalah ya mkusanyiko, swalah ya ijuma na jihaad inatakiwa kufanywa pamoja nao. Shirikiana naye katika aina zote za utiifu - uko pamoja na nia yako.

---

[30] Ibn Maajah (1882), ad-Daaraqutwniy (384), al-Bayhaqiy (07/110) na ”Irwaa´-ul-Ghaliyl” (1841).

[31] al-Bazzaar katika "Kashf-ul-Astaar" (03/290).

137 - Ukimuona mtu anaomba du´aa dhidi ya mtawala, basi tambua kuwa ni mtu anayefuata matamanio. Ukimuona mtu anamuombea mtawala du´aa ya kutengemaa, basi tambua kuwa ni mtu wa Sunnah - Allaah akitaka. Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Lau mimi ningelikuwa na du´aa yenye kuitikiwa, basi nisingeiweka kwengine isipokuwa kwa mtawala."

Ahmad bin Kaamiyl amesema:al-Husayn bin Muhammad at-Twabariy amehadithia, kutoka kwa as-Swaa-igh, ambaye amesema: Nimemsikia Fudhwayl akisema:

"Lau mimi ningelikuwa na du´aa yenye kuitikiwa, basi nisingeiweka kwengine isipokuwa kwa mtawala." Kukasemwa: "Ee Abu ´Aliy, tufafanulie hili!" Akasema: "Nikijiombea mwenyewe, itakuwa ni kwangu pekee. Nikimuombea mtawala na akanyooka, basi watanyooka vilevile waja na miji kupitia kutengemaa kwake."

Tumeamrishwa kuwaombea kutengemaa na hatukuamrishwa kuomba dhidi yao, hata kama watadhulumu na kukandamiza. Hili ni kwa sababu ukandamizaji na dhulumu zao ni juu yao wenyewe, ilihali kutengemaa kwao ni kwa manufaa yao wao na waislamu.

138 - Usimtaje yeyote katika mama wa waumini isipokuwa kwa kheri tu.

139 - Ukimuona mtu anahifadhi swalah za faradhi na mkusanyiko pamoja na mtawala na wengineo, basi tambua kuwa ni mtu wa Sunnah - Allaah (Ta´ala) akitaka. Na ukimuona mtu anapuuza swalah za faradhi na mkusanyiko, hata kama itakuwa pamoja na mtawala, basi tambua kuwa ni mtu wa matamanio.

140 – Mambo ya halali ni yale uliyoyashuhudia na ukaapa kwayo ya kwamba ni halali na vivyo hivyo mambo ya haramu. Yale yenye kutia shaka kifuani mwako ni yenye utata.

141 – Msitiriwa ni yule ambaye sitara yake imethibitishwa, na mfedheheshwa ni yule ambaye fedheha yake imethibitishwa.

142 - Ukimsikia mtu anasema "Fulani ni Mushabbih, fulani anatamka kwa Tashbiyh", basi mtuhumu na ujue kuwa huyo ni Jahmiy.

Ukimsikia mtu anasema "Fulani ni Naaswibiy", basi tambua kuwa huyo ni Raafidhwiy.

Ukimsikia mtu anasema "Zungumza kwa Tawhiyd! Nifafanulie Tawhiyd", basi tambua kuwa huyo ni Khaarijiy, Mu´taziliy.

Akisem"a "Fulani ni Mujbir au anazungumza kwa kutenzwa nguvu au uadilifu", basi tambua kuwa huyo ni Qadariy, kwa sababu majina yote haya yamezushwa na watu wa matamanio.

143 - ´Abdullaah bin al-Mubaarak amesema:

"Usichukue chochote kinachohusiana na ´Aqiydah ya Raafidhwah kutoka Kuufah. Usichukue chochote kinachohusiana na upanga kutoka Shaam. Usichukue chochote kinachohusiana na makadirio kutoka Baswrah. Usichukue chochote kinachohusiana na ´Aqiydah ya Murji-ah´ kutoka Khuraasaan. Usichukue chochote kinachohusiana na biashara ya dhahabu na fedha kutoka Makkah. Usichukue chochote kinachohusiana na nyimbo kutoka Madiynah. Usichukue chochote kutoka kwao kuhusiana na mambo hayo.

144 - Ukimuona mtu anampenda Abu Hurayrah, Anas bin Maalik, Usayd bin Hudhwayr, basi tambua kuwa ni mtu wa Sunnah - Allaah akitaka.

Ukimuona mtu anampenda Ayyuub, Ibn ´Awn, Yuunus bin ´Ubayd, ´Abdullaah bin Idriys al-Awdiy, ash-Sha´biy, Maalik bin Mighwal, Yaziyd bin Zuray´, Mu´aadh bin Mu´aadh, Wahb bin Jariyr, Hammaad bin Salamah, Hammaad bin Zayd, Maalik bin Anas, al-Awzaa´iy na Zaaidah bin Qudaamah, basi tambua ya kuwa ni mtu wa Sunnah.

Ukimuona mtu anampenda Ahmad bin Hanbal, al-Hajjaaj bin Minhaal na Ahmad bin Naswr, akawataja kwa uzuri na akafuata maoni yao, basi tambua kuwa ni mtu wa Sunnah.

145 - Ukimuona mtu anakaa na mtu katika wazushi, basi mtahadharishe na mzindue. Akiendelea kukaa nao baada ya kujua, jitenge mbali naye; kwani hakika huyo naye ni mzushi.

146 - Ukisikia mtu mwenye kuyasikia masimulizi na hali ya kuwa hayataki, badala yake anataka Qur-aan, usitie shaka ya kwamba ni mtu aliye na uzandiki. Simama kutoka kwake na achana naye.

147 - Tambua kuwa matamanio yote ni maovu. Yote yanaita kwenye upanga. Mabaya zaidi kati yao ni Raafidhwah, Mu´tazilah pamoja na

Jahmiyyah, hakika wanachotaka ni kuwaongoza watu katika ukanushaji na uzandiki.

148 - Tambua ya kwamba mwenye kumshambulia yeyote katika Maswahabah wa Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), anachotaka ni kumshambulia Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) na amemuudhi ndani ya kaburi lake.

149 - Ukidhihirikiwa na kitu katika Bid´ah kutoka kwa mtu, basi tahadhari naye. Kwani hakika yale aliyokuficha ni mengi kuliko yale aliyokudhihirisha.

150 - Ukimuona mtu katika Ahl-us-Sunnah ambaye njia na mwenendo wake ni mbaya na ni mtenda dhambi, muovu, mtenda maasi na mpotevu na wakati huohuo yuko katika Sunnah, tangamana naye na keti naye, hakika maasi yake hayatokudhuru. Ukimuona mtu ni mwenye kujitahidi na kujipinda katika ´ibaadah, mwenye kuipa kisogo dunia na mwenye bidii kweli katika ´ibaadah na wakati huohuo akawa ni mzushi, usiikae naye, usiyasikilize maneno yake na wala usitembee naye kwenye njia, kwani mimi nachelea usije kuridhia njia yake na hatimaye ukawa ni mwenye kuangamia pamoja naye. Yuunus bin ´Ubayd alimuona mwanawe akitoka kwa bwana mmoja katika wazushi na akasema:

"Ee mwanangu, umetoka wapi?" Akasema: "Kutoka kwa fulani." Akamwambia: "Ee mwangu! Napendelea zaidi kukuona unatoka kwenye nyumba ya huntha kuliko kukuona unatoka kwenye nyumba ya fulani na fulani. Ee mwanangu! Napendelea zaidi ukutane na Allaah hali ya kuwa ni mzinifu, mtenda dhambi, mwizi na mfanya khiyana kuliko ukutane Naye na maoni ya fulani na fulani."[32]

Huoni kuwa Yuunus bin ´Ubayd alitambua kuwa huntha hawezi kumfanya mwanawe akapotea kutokana na dini yake, ilihali mtu wa Bid´ah anaweza kumpotosha mpaka akakufuru.

151 - Tahadhari na khaswa khaswa na watu wa zama zako na tazama ni nani unakaa naye, ni nani unamsikiza na kusuhubiana naye, kwani ni kana kwamba viumbe wako katika kuritadi - isipokuwa wale waliokingwa na Allaah.

[32] Abu Nu´aym (03/20-21), al-Khatwiyb al-Baghdaadiy katika "Taariykh Baghdaad" (12/172-173) na wengineo.

152 – Chunga ukimsikia mtu anamtaja Ibn Abiy Du-aad, Bishr al-Maariysiy, Thumaamah, Abu Hudhayl, Hishaam al-Fuutwiy au yeyote katika marafiki na wafuasi wao. Katika hali hiyo tahadhari naye, kwani hakika ni mtu wa Bid´ah. Watu hawa walikuwa katika kuritadi. Achana na mtu huyu ambaye anawasema vizuri na yule aliyemtaja katika wao.

153 - Kuwatia wengine katika mtihani ni jambo la Bid´ah. Ama kuhusu leo wanapewa mtihani kwa Sunnah, kutokana na maneno yake:

"Hakika elimu hii ni dini. Hivyo basi, kuwa mwangalifu ni kutoka kwa nani mnaichukua dini yenu."[33]

Pia:

"Msiikubali Hadiyth isipokuwa kutoka kwa yule mnayekubali ushuhuda wake."[34]

Kwa hivyo unatakiwa kuangalia. Ikiwa mtu ni mtu wa Sunnah, mjuzi na ni mkweli, andika kutoka kwake. Vinginevyo achana naye.

154 - Ukitaka kuwa na msimamo juu ya haki na kuwafuata waliokuwa kabla yako walioko katika njia ya Ahl-us-Sunnah, tahadhari na falsafa na wenye kujishughulisha na falsafa, mijalada, ubishi, kipimo na magomvi katika dini. Hakika kuwasikiliza kwako - hata kama hutokubali kitu kutoka kwao - kunapenyeza shaka ndani ya moyo. Kunatosheleza mtu akayakubali na akaangamia. Hakupatapo kamwe kuwepo uzandiki, Bid´ah, matamanio wala upotevu, isipokuwa ni kwa ajili ya falsafa, mijadala, ubishi na kipimo. Yote haya ndio mlango wa Bid´ah, mashaka na uzandiki.

155 - Jikumbushe nafsi yako juu ya Allaah. Jilazimishe na masimulizi, watu wake na yafuate. Hakika hapana vyenginevyo dini ina maana ya kumfuata Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) peke yake na

[33] Ibn ´Adiy katika "al-Kaamil" (01/155), as-Sahmiy katika "Taariyk Jarjaan", uk. 473 na Ibn-ul-Jawziy katika "al-Waahiyaat" (01/131).

[34] ar-Raamharmaziy katika "al-Muhaddith al-Faaswil", uk. 41, Ibn ´Adiy katika "al-Kaamil" (01/159) na al-Khatwiyb al-Baghdaadiy katika "al-Kifaayah", uk. 125-126. al-Albaaniy (Rahimahu Allaah) amesema kuwa ni yenye kutungwa katika "Dhwa´iyf al-Jaamiy´" (6193).

Maswahabah zake. Waliokuwa kabla yetu hawakutuacha katika utatizi. Wafuate, ustarehe na usiyavuke masimulizi na watu wake.

156 - Simama katika yenye kutatiza na wala usilinganishe kitu.

157 - Usitafute hila ambazo kwazo ukafikiria kuwaraddi Ahl-ul-Bid´ah. Umeamrishwa kuwanyamazia na wala usiwape fursa juu ya nafsi yako. Hujui ya kwamba Muhammad bin Siyriyn - pamoja na fadhilah zake - hakumjibu mtu kutoka katika Ahl-ul-Bid´ah katika suala moja tu? Hakukubali kusikia Aayah japo moja kutoka katika Kitabu cha Allaah (´Azza wa Jall). Alipoulizwa juu ya hilo akasema:

"Ninachelea asije kuipotosha na hivyo kukaingia kitu ndani ya moyo wangu."[35]

158 - Ukimsikia mtu anasema kuwa eti anamtukuza Allaah wakati anaposikia masimulizi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi tambua kuwa huyo ni Jahmiy. Anachotaka ni kuyarudisha masimulizi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) na kuyatupilia mbali kwa maneno haya. Anadai kuwa anamuadhimisha Allaah na kumtakasa pale anaposikia Hadiyth kuhusu Kuonekana, Kushuka kwa Allaah na mfano wazo. Je, mtu huyu hayarudishi nyuma masimulizi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam)? Akisema kuwa Allaah ametakasika kutokamana na kuhama kutoka sehemu moja kwenda sehemu nyingine, amedai kuwa yeye ni mjuzi zaidi juu ya Allaah kuliko wengine. Tahadhari na watu hawa, hakika wengi katika watu wasio wasomi na wengineo wako katika hali kama hii. Tahadharisha watu kutokamana nao!

159 - Akiwepo mtu anayetaka kuongoka atakuuliza kitu kilichomo ndani ya kitabu hiki, basi zungumza naye na umwelekeze. Hata hivyo endapo atakuja kutaka kujadiliana nawe, tahadhari naye. Hakika katika mijadala kuna ubishi, mabishano, ushindani, magomvi na kukasirika. Hakika wewe umekatazwa yote haya. Mambo kama haya yanamtoa mtu katika njia ya haki. Hatukupata khabari ya yeyote katika wanazuoni wetu ya kwamba alijadiliana, kubishana au kugombana. al-Hasan al-Baswriy amesema:

[35] ad-Daarimiy (01/91), Ibn Wadhdhwaah katika "al-Bid´ah", uk. 53 na wengineo.

"Yule mwenye hekima habishani na wala hashindani. Ni mwenye kueneza hekima yake; ikikubaliwa anamuhimidi Allaah, na ikirudishwa anamuhimidi Allaah."[36]

Kuna mtu alikuja kwa al-Hasan akamwambia:

"Nataka kujadiliana na wewe katika dini!" al-Hasan akasema: "Kuhusu mimi, naielewa dini yangu. Lakini kama dini yako imepotea, basi nenda ukaitafute."

Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) aliwasikia watu waliokuwa wamesimama nje ya chumba chake wakijadiliana. Mmoja wao anasema: "Je, Allaah hakusema kadhaa?" Mwengine naye akijibu: "Je, Allaah hakusema kadhaa?" Akatoka hali ya kukasirika na kusema:

"Je, haya ndio mliyoamrishwa? Nilitumwa kwenu kwa haya? Mnafanya sehemu ya Kitabu cha Allaah kugonga sehemu nyingine?"

Hivyo akakataza mijadala.

Ibn ´Umar alikuwa akichukia mijadala na hali kadhalika Maalik bin Anas na waliokuwa juu yao na waliokuwa chini yao, mpaka hii leo. Maneno ya Allaah (´Azza wa Jall) ni makubwa zaidi kuliko maneno ya viumbe. Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) amesema:

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّـهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا

"Habishani katika Aayah za Allaah isipokuwa wale waliokufuru."[37]

Kuna bwana mmoja alimuuliza ´Umar bin al-Khattwaab:

"Ni nini:

وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا

"... wanaotoa kwa upole."[38]?

[36] al-Ibaanah al-Kubraa (661) ya Ibn Battwah na wengineo.

[37] 40:04

[38] 79:02

Akamjibu: "Lau ungelikuwa umenyoa kipara, basi ningekata shingo yako."[39]

Mtume (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) amesema:

"Muumini habishani. Sintomshufaia mwenye kubishana siku ya Qiyaamah. Acheni ubishi, kutokana na uchache wa kheri yake."[40]

160 - Haijuzu kwa mtu kusema kuwa fulani ni mtu wa Sunnah mpaka ajue kuwa amekusanya vipengele vyote vya Sunnah. Kwa hivyo hakusemi kwamba fulani ni mtu wa Sunnah mpaka akusanyikiwe na Sunnah yote.

161 - ´Abdullaah bin al-Mubaarak amesema:

"Msingi wa matamanio sabini na mbili ni matamanio mane. Kutoka katika matamanio haya manne ndio kumechipuka matamanio haya sabini na mbili: Qadariyyah, Murji-ah, Shiy´ah na Khawaarij."[41]

Yule mwenye kuonelea kuwa Abu Bakr, kisha ´Umar, kisha ´Uthmaan na halafu ´Aliy wanakuja mbele ya Maswahabah wengine wote wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), asiwazungumzie wengine isipokuwa kwa kheri tupu na akawaombea du´aa nzuri, basi hana lolote kuhusiana na ´Aqiydah ya Shiy´ah.

Mwenye kusema kuwa imani ni maneno na vitendo na kwamba inazidi na kupungua, basi hana lolote kuhusiana na ´Aqiydah ya Murji-ah.

Ambaye atasema kuwa kunaswaliwa nyuma ya kila mwema na mwovu, jihaad itaendelea pamoja na kila mtawala, asionelei kufaa kufanya uasi dhidi ya mtawala kwa panga na akawaombea kutengemaa, basi hana lolote kuhusiana na ´Aqiydah ya Khawaarij.

Yule mwenye kusema kuwa makadirio yote kheri na shari yake yanatokana na Allaah (´Azza wa Jall), anampotosha na kumwongoza amtakaye, basi hana lolote kuhusiana na ´Aqiydah ya Qadariyyah. Huyo ni mtu wa Sunnah.

---

[39] ad-Daarimiy (01/51) na wengineo.

[40] at-Twabaraaniy katika "al-Kabiyr" (08/178-179), Ibn Battwah katika "al-Ibaanah al-Kubraa" (02/489-490) na wengineo.

[41] al-Ibaanah al-Kubraa (278) ya Ibn Battwah.

162 - Bid´ah zote zilizodhihiri ni kumkufuru Allaah Mtukufu. Mwenye kuzungumza kwazo hapana shaka yoyote kuwa ni kafiri.

Ambaye anaamini Kureja na kusema kwamba ´Aliy bin Abiy Twaalib, Muhammad bin ´Aliy, Ja´far bin Muhammad na Muusa bin Ja´far wako hai na watarejea kabla ya siku ya Qiyaamah, akaongea juu ya uongozi na kwamba wao wanajua ghaibu, basi tahadhari naye; kwani hakika hawa na walio na maoni haya hawamwamini Allaah Mtukufu.

163 - Twa´mah bin ´Amr na Sufyaan bin ´Uyaynah wamesema:

"Anayechukua msimamo wa kunyamaza juu ya ´Uthmaan na ´Aliy ni Shiy´iy. Asiaminiwe, asizungumzishwe na wala mtu asiketi naye. Mwenye kumtanguliza mbele ´Aliy juu ya ´Uthmaan ni Raafidhwiy. Ameyakataa masimulizi ya Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Yule mwenye kuwatanguliza mbele hawa watatu juu ya wengine, akawatakia rehema waliobaki na akakomeka juu ya makosa yao, yuko katika njia iliyonyooka na uongofu katika suala hili."

164 - Sunnah ni kushuhudia ya kwamba wale Kumi ambao Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) aliwashuhudia ya kuwa wako Hapana shaka yoyote juu ya hilo.

165 - Usipambanue kumtakia salamu yeyote isipokuwa tu Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) na familia yake.

166 - Tambua kuwa ´Uthmaan bin ´Affaan aliuawa hali ya kudhulumiwa na aliyemuua alikuwa ni mwenye kudhulumu.

167 - Mwenye kuyakubali yaliyomo ndani ya kitabu hichi, akakiamini na akakifanya kuwa ni kiigizo chema na wala asitilie shaka na kukanusha herufi yake hata moja, basi ni mtu wa Sunnah na Mkusanyiko. Ni mkamilifu, kwa sababu Sunnah imekamilika kwake. Yule ambaye atakanusha au kutilia shaka herufi moja ya kitabu hichi au akachukua msimamo wa kukomeka, basi huyo ni mzushi.

168 - Atayekanusha au akatilia shaka herufi moja ya Qur-aan au kitu kilichotoka kwa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi atakutana na Allaah hali ya kuwa ni mkadhibishaji. Mche Allaah na utahadhari na ichunge vizuri imani yako!

169 - Ni katika Sunnah kutomsaidia yeyote katika kumuasi Allaah, si wale wema wala mwengine katika viumbe. Hakuna utiifu kwa kiumbe katika kumuasi Allaah. Asipendwe yeyote kwa hilo. Badala yake mtu anatakiwa kuchukia yote hayo kwa ajili ya Allaah (Tabaarak wa Ta´ala).

170 – Inatakiwa kuamini kuwa tawbah ni lazima kwa waja na watubie kwa Allaah (´Azza wa Jall) kwa dhambi ndogo na kubwa.

171 - Asiyemshuhudilia Pepo yule aliyeshuhudiliwa na Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam), basi huyo ni mtu wa Bid´ah na upotevu na ni mwenye kutilia shaka yale aliyosema Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam).

172 - Maalik bin Anas amesema:

"Ambaye atalazimiana na Sunnah na wakasalimika naye Maswahabah wa Mtume wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam) kisha akafa, basi atakuwa pamoja na Mitume, wakweli mno, mashahidi na waja wema, hata kama atafanya upungufu katika matendo."

Bishr bin al-Haarith amesema:

"Uislamu ni Sunnah na Sunnah ni Uislamu."

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Pindi ninapomuona mtu katika Ahl-us-Sunnah, nahisi ni kama kwamba nimemuona mmoja katika Maswahabah wa Allaah wa Allaah (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Pindi ninapomuona mtu katika Ahl-ul-Bid´ah, nahisi ni kama kwamba nimemuona mmoja katika wanafiki."

Yuunus bin ´Ubayd amesema:

"Ajabu ni kwa yule ambaye leo analingania katika Sunnah. Ajabu zaidi ni kwa yule anayeitikia na kuikubali Sunnah."[42]

Ibn ´Awn alikuwa akisema wakati wa kukata roho mpaka alipokata roho:

[42] Abu Nu´aym (03/21), Ibn Battwah katika "al-Ibaanah al-Kubraa" (20) na wengineo.

"Ala ala Sunnah! Ala ala Sunnah! Na tahadharini na Bid´ah."

Ahmad bin Hanbal amesema:

"Mmoja katika wenzangu alifariki na akaonekana ndotoni akisema: "Mwambieni Abu ´Abdillaah: "Jilazimishe na Sunnah!", kwani hakika kitu cha kwanza alichoniuliza Allaah ni juu ya Sunnah.""

Abul-´Aaliyah amesema:

"Mwenye kufa juu ya Sunnah katika hali ya kusitiriwa, huyo ni mkweli. Kunasemwa kwamba ushikamana na Sunnah ni kuokoka."

Sufyaan ath-Thawriy amesema:

"Mwenye kumtegea sikio yake mtu wa Bid´ah, basi ametoka katika ulinzi wa Allaah na ametegemezwa mwenyewe kwayo."

Kwa maana kwa Bid´ah."

Abu Daawuud bin Abiy Hind amesema:

"Allaah (Tabaarak wa Ta´ala) alimfunulia wahy Muusa bin ´Imraan: "Usikae na Ahl-ul-Bid´ah. Ukikaa nao na kukapenyeza ndani ya moyo wako kitu katika yale wanayoyasema, Nitakutupa Motoni.""[43]

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Mwenye kukaa na mtu wa Bid´ah basi hakupewa hekima."[44]

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Usikae na mtu wa Bid´ah, kwani hakika mimi nachelea usije kushukiwa na laana."[45]

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Mwenye kumpenda mtu wa Bid´ah, basi Allaah atayaharibu matendo yake na ataiondosha nuru ya Uislamu ndani ya moyo wake."[46]

---

[43] Ibn Wadhdhwaah katika "al-Bid´ah", uk. 49.

[44] al-Laalakaa´iy katika "as-Sunnah" (263) na (1149), Ibn Battwah katika "al-Ibaanah al-Kubraa" (439) na wengineo.

[45] al-Laalakaa´iy (262) na Ibn Battwah (441) na (451).

[46] al-Laalakaa´iy (263) na Ibn Battwah (440), Abu Nu´aym (08/103) na wengineo.

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Mtu akikaa na mtu wa Bid´ah kwenye njia, basi shika njia nyingine."[47]

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Ambaye atamtukuza mtu wa Bid´ah, basi amesaidia kuubomoa Uislamu. Yule mwenye kumfanyia tabasamu mzushi, ameyadharau yale Allaah (´Azza wa Jall) aliyomteremshia Muhammad (Swalla Allaahu ´alayhi wa sallam). Mwenye kumuozesha binti yake mzushi, basi amekikata kizazi chake. Mwenye kuliandama jeneza la mzushi, hatoacha kuwa katika hasira za Allaah mpaka atakaporejea."[48]

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Nala na myahudi na mnaswara kuliko kula na mzushi. Natamani kuwepo kati yangu mimi na mtu wa Bid´ah pazia ya chuma."[49]

Fudhwayl bin ´Iyaadhw amesema:

"Allaah akijua kutoka kwa mtu kuwa anamchukia mtu wa Bid´ah, anamsamehe hata kama matendo yake yatakuwa machache. Mtu wa Sunnah hawezi kumsaidia mtu wa Bid´ah isipokuwa tu kwa unafiki. Ambaye atamgeuzia mgongo wake mtu wa Bid´ah, basi Allaah ataujaza moyo wake imani. Atakayemraddi mtu wa Bid´ah, basi Allaah atampa amani siku ya Khofu kubwa. Atayemtweza mtu wa Bid´ah, Allaah atamnyanyua Peponi kwa daraja mia moja - hivyo basi kwa ajili ya Allaah kamwe usiwe mtu wa Bid´ah!"

---

[47] Abu Nu´aym (08/103), Ibn Battwah (493) na wengineo.

[48] Abu Nu´aym (08/103).

[49] al-Laalakaa´iy (1149), Abu Nu´aym (08/103) na wengineo.